ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమం

ప్రధాన ఘట్టాలు

1948 - 2014

అంబటి వెంకన్న

జాబిలి కళామండలి ప్రచురణ -4

నవంబర్, 2015
ప్రతులు: 1000

ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమం
ప్రధానఘట్టాలు

వెల : 200/- రూ॥

కవర్ డిజైన్ :

ప్రతులకు :-
జాబిలి కళామండలి ప్రచురణలు
ఇం.నెం. 7-1-155/D9/7
శ్రీనగర్ కాలనీ, పానగల్ రోడ్
నల్లగొండ - 508 001

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

ముద్రణ :-
చరిత ప్రింటర్స్, హైద్రాబాద్

ఇండ్ల....

		పేజి నెం
1.	1948కి ముందు తెలంగాణ	09
2.	1948 తర్వాత తెలంగాణ	17
3.	1952 ముల్కీ ఉద్యమం	20
4.	ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో తెలంగాణ	22
5.	1969 తెలంగాణ ఉద్యమం	37
6.	1996 నుంచి 2014	53
7.	తెలంగాణ సంఘాలు - సభలు	54
8.	టి.ఆర్.ఎస్ పార్టీ ఆవిర్భావం - లక్ష్యసాధన	60
9.	ఫ్రీజోన్ వివాదము	65
10.	కేసీఆర్ దీక్ష - అరెస్టు	67
11.	శ్రీకాంతాచారి త్యాగం	77
12.	2009 డిసెంబర్ ప్రకటన	88
13.	రెండు నాల్కల సీమాంధ్ర నాయకులు	93
14.	జె.ఎ.సి.ల ఏర్పాటు	102
15.	మిలియన్ మార్చ్	109
16.	తెలంగాణ జాగృతి - బతుకమ్మ	117
17.	తెలంగాణ పాటల ధూం-ధాం	124
18.	జయశంకర్ సార్ జీవితం	136
19.	సకలజనుల సమ్మె	154
20.	శ్రీకృష్ణ కమిటి నివేదిక	158
21.	కొండా లక్ష్మణ్ బాపూజీ జీవితం	162
22.	సాగరహారం	169
24.	పార్లమెంట్‌లో తెలంగాణ బిల్లు	177
25.	హైద్రాబాద్‌కు తిరిగొచ్చిన కేసీఆర్	180
26.	తెలంగాణ తొలి ప్రభుత్వం	184

1948కి ముందు తెలంగాణ

హైద్రాబాద్ సంస్థానాన్ని పాలించిన రాజవంశాలలో శాతవాహనులు, ఇక్ష్వాకులు, వాకాటకులు, విష్ణుకుండినులు, బాదామి చాళుక్యులు, రాష్ట్రకూటులు, వేములవాడ చాళుక్యులు, కళ్యాణి చాళుక్యులు, ముదిగొండ చాళుక్యులు, వెన్గొండ వంశీయులు, కందూరు చోడులు, కాకతీయవంశస్థులు, ముసునూరి వంశస్థులు, రేచర్ల పద్మనాయకులను ప్రధానవరుసలో మనం చెప్పుకోవచ్చు. ఇట్ల ఈ వరుసలో పాలించిన చివరి రాజవంశం అసఫ్‌జాహీలదే.

అయితే బహమనీ సుల్తాన్‌ల కాలం నుంచే దక్కన్‌లో ముల్కీ ఉద్యమాలు నడిచినయ్. 13వ శతాబ్దంలో ఇరాన్, ఇరాక్, టర్కి, అరేబియా దేశాల నుంచి అనేకులు దక్కన్ ప్రాంతంలో స్థిరపడ్డరు. వీళ్ళనే అఫాకీలు (స్థానికేతరులు) అన్నరు. దక్కనీలు ముల్కీలు, అఫాకీలు గైర్ ముల్కీలుగ కాలం గడిపింద్రు. అయితే వీళ్ళ నడుమ మతపరమైన అంశం చోటు చేసుకుంది. అఫాకీలు షియాలని, దక్కనీలంత సున్నీలనే బేధ భావం తారాస్థాయికి చేరింది. దీంతో అనేక ఘర్షణలు చెలరేగి 1521లో బహమనీ రాజ్యం అంతరించింది.

హైదరాబాదు రాజ్యం

కులీకుతుబ్‌షా 1512లో స్వతంత్ర కుతుబ్‌షాహి రాజ్యాన్ని స్థాపించిండు. కులీకుతుబ్‌షా ఆఫాకీ అయినప్పటికి గత అనుభవాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని స్థానికులకు ఎక్కువ అవకాశాలు కల్పించి, తెలుగు భాషను ప్రోత్సహించిండు. కుతుబ్‌షాహీలు గోల్కొండ సామ్రాజ్యాన్ని దగ్గరదగ్గర రెండు వందల సంవత్సరాలు పరిపాలించిండ్రు. అన్ని రంగాలలో అభివృద్ధి పథంలో దూసుకుపోతున్న కుతుబ్‌షాహీల పాలన ఔరంగజేబు దండయాత్రలతో అంతం అయ్యింది. దక్కన్ ప్రాంతంలో అసఫ్‌జాహీలు స్వతంత్రాన్ని ప్రకటించుకున్నరు. ఔరంగబాద్ రాజధానిగా పరిపాలన సాగించిండ్రు.

అసఫ్‌జాహి వంశ స్థాపకుడు నిజాం ఉల్ ముల్క్ అసలు పేరు మీర్ ఖమ్రుద్దిన్ ఖాన్. మొగల్ చక్రవర్తి షా ఆలం కమ్రుద్దిన్‌ని అయోధ్య సుబేదారుగ నియమించిండు. ఆ తర్వాత చక్రవర్తి ఫరూక్‌షయర్ ఈయన రాజనీతిని, పరిపాలనా దక్షతను చూసి నిజాం ఉల్ ముల్క్ ఫతేజంగ్, అనే బిరుదునిచ్చి దక్కన్ సుభేదారుగా నియమించిండు. నాటి దక్కన్ సుభా కాందేశ్, బీరార్, తెలంగాణ, దౌలతాబాద్, అహ్మద్‌నగర్, ఆర్కాట్‌లతో కూడిన సువిశాల ప్రాంతం.

నిజాం ఉల్-ముల్క్ (1724-48): నిజాం ఉల్ ముల్క్ తన స్వతంత్ర పాలనలో భాగంగ మొదట తెలంగాణ మీద ఆదిపత్యాన్ని సాధించిండు. 1724 నుంచి 1748లో చనిపోయేంత వరకు దాదాపు 24 సంవత్సరాలు పరిపాలించిండు. ఉల్ ముల్క్ మరణానంతరం ఇతని రెండవ కొడుకు నాజర్‌జంగ్ దక్కన్ సుబేదార్ అయ్యిండు.

నాజర్ జంగ్ (1748-1751): 1748 నుంచి 1751వరకు నాజర్ జంగ్ (మీర్ అహ్మద్ అలీఖాన్) పరిపాలించిండు. ఈయన కాలంలో ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచి వాళ్ళు పాలనలో జోక్యం చేసుకొని ఏకంగా నిజాం మేనల్లుడైన ముజఫర్‌జంగ్‌ను దక్కన్ సుబేదార్‌గా ప్రకటించిండ్రు. ముజఫర్‌జంగ్ కూడ హత్య చేయబడిండు. దీంతో నిజాం మూడవ కొడుకైన సలాబత్ జంగ్ ఫ్రెంచి వాళ్ళ సహకారంతో దక్కన్ సుబేదార్ అయ్యిండు.

సలాబత్ జంగ్ (1751-1763): 1751 నుంచి 1763వరకు సలాబత్‌జంగ్ పాలించిండు. తనకు సహకరించిన ఫెంచివారికి కొండవీడు, నిజాంపట్నం, నర్సాపురం ప్రాంతాలను ఇచ్చేసిండు.

నిజాం అలీ ఖాన్ (1763-1803):1763 నుంచి 1803 వరకు గల నిజాం అలీఖాన్ పాలనకాలంలో నిజాం రాజ్యం మీద ఫ్రెంచి వారి పెత్తనం నశించి బ్రిటీష్ ఆధిపత్యం మొదలైంది. నిజాం అలీఖాన్‌కు రెండవ అసఫ్‌జా అనే బిరుదును కూడ

1952 ముల్కీ ఉద్యమం

తెలంగాణ వనరుల మీద కన్నేసిన ఆంధ్రులు ఆశగొంటి తనంతో 1947కు ముందు నుంచే తెలంగాణ ప్రాంతానికి వలస బాట పట్టింఁడ్రు. 1948 నుంచి 1952 మధ్య కాలంలో ఆంధ్ర ప్రాంతం నుంచి వలసలు వరదలై పొంగినయ్. అప్పుడే లంచాల సంస్కృతిని పెంచి పోషించింఁడ్రు. 1952లో శాసనసభ్యుడైన రామాచారి అనే నాయకుడు హైద్రాబాద్ హితరక్షణ సమితిని స్థాపించి గైర్‌ముల్కీ గోబ్యాక్ అంటూ నినదించిండు. 1952లో వరంగల్ జూన్ 21న ప్రారంభమైన ముల్కీ ఉద్యమం ప్రత్యేకించి ఆంధ్రుల వ్యవహారశైలికి వ్యతిరేకంగ, పోలీసుచర్య ద్వార అక్రమంగ తెలంగాణ ఉద్యోగాల్లో చేరినవాళ్ళు వెనకకు వెళ్ళిపోవాలని ఐదు రోజులపాటు విద్యార్థులు నిరసన తెలిపింఁడ్రు. ఆగస్టు 7న ఖమ్మంలో ఈ ఉద్యమం జరిగింది. ఆగష్టు 8న వరంగల్ జిల్లా మానుకోటలో విద్యార్థులు గైర్‌ముల్కీ గోబ్యాక్ అంటూ సమ్మెజేసింఁడ్రు. ఆగష్టు 26న జంటనగరాల్లో విద్యార్థుల సమ్మె మొదలైంది. తరగతులు బహిష్కరించి నాన్‌ముల్కీలకు వ్యతిరేకంగ ఊరేగింపు జరిపింఁడ్రు. ముల్కీ సర్టిఫికెట్ల జారీలో తగిన జాగ్రత్తలు పాటించేలా చర్యలు తీసుకుంటామని ముఖ్యమంత్రి బూర్గుల రామకృష్ణారావు హామి ఇచ్చిండు. అయినప్పటికి పరాయి వాళ్ళకు ఉద్యోగాలు వస్తున్నందువల్ల విదార్థులు తీవ్రంగ ప్రతిఘటించింఁడ్రు. విద్యార్థి ఐక్య కార్యాచరణను ప్రకటించింఁడ్రు. హన్మకొండ హైస్కూల్‌లో శాంతియుతంగ సభ జరుపుకుంటున్న విద్యార్థులమీద పోలీసులు లాఠీచార్జ్ చేసింఁడ్రు. విద్యార్థులు తిరగబడి రాళ్ళు విసరడంతో పోలీసులు గాయపడ్డరు. ఈ విషయం హైద్రాబాద్ విద్యార్థులకు తెలిసితెల్లారేసరికి సైఫాబాద్ కాలేజ్ నించి పెద్ద ఊరేగింపుగ బయలుదేరింఁడ్రు. నిజం కాలేజ్ గేట్లు విరగ్గొట్టి లోపలికి దూసుకపోయింఁడ్రు. ఈ ఊరేగింపులో కొందరు స్కూలు పిల్లలు కూడ ఉన్నరు. కాలేజ్‌లోని బెంచీలు, కుర్చీలు ధ్వంసం చేసింఁడ్రు. వీళ్ళకు తోడు కాలేజ్ విద్యార్థులు జమైంఁడ్రు. అందరు కలిసి "ఇడ్లి సాంబర్ గోబ్యాక్, గోంగూర పచ్చడి గోబ్యాక్" అంటూ పెద్దపెట్టున నినాదాలు చేస్తూ ఆబిడ్స్ అంత కలియ తిరిగింఁడ్రు. క్రమంగ తెలంగాణేతరులకు వ్యతిరేకంగ హైద్రాబాద్ దాక ఉద్యమం విస్తరించింది.

సెప్టెంబర్ 4న హైద్రాబాద్ పాతబస్తీలోని సిటికాలేజ్ విద్యార్థుల్లో ఒకరైన కేశవరావ్ జాదవ్ కూడా ఊరేగింపులో పాల్గొన్నడు. ప్రొఫెసర్ జయశంకర్‌సార్ ఈ

ఊరేగింపులో పాల్గొనడానికి బస్సులో హన్మకొండ నుంచి హైద్రాబాద్‌కు బయలు దేరిండు. అప్పటికే హైద్రాబాద్‌లో కాల్పులు జరిగినయన్న వార్తతో బస్సును బోనగిరి దగ్గర ఆపేసింద్రు. ఊరేగింపు మదీన హోటల్ సమీపంలోకి రాంగనే ఎలాంటి హెచ్చరికలు లేకుండ పోలీసులు కాల్పులు జరపడంతో అక్కడ ఒక విద్యార్థి చనిపోయిండు. కాల్పుల్లో గాయపడ్డ వాళ్ళను దావఖానలో చేర్పిస్తున్న సమయంలో మరొక విద్యార్థి చనిపోయిండు. ఉస్మానియా ఆస్పత్రికి వచ్చిన హోం మినిస్టర్ దిగంబర్ రావు బిందు మరికొందరు నాయకులు విద్యార్థులను శాంతించాలని కోరింద్రు. ఆవేశం చల్లారని విద్యార్థులు ఫతర్‌గట్టి పోలీస్‌స్టేషన్‌ని తగలబెట్టింద్రు. నగరమంత లాఠిచార్జులు, కాల్పులతో హోరెత్తింది. కర్ఫ్యూ విధించబడింది. విద్యార్థి నాయకులను నిర్బంధంలోకి తీసుకుంది. ఈ ఘటనల్లో దాదాపు 18 మంది విద్యార్థులు చనిపోయినట్టు, వందలాది మంది గాయపడ్డట్టు వార్తలు వచ్చినయ్. వారం రోజుల పాటు స్కూళ్ళు, కాలేజీలు మూసేసింద్రు. సామాన్య జనం, స్త్రీలు, పిల్లలు కూడా చనిపోయిన వాళ్ళలో ఉన్నరు. ముల్కీ సమస్య రాజకీయానికో, మతానికో సంబంధించింది కాదని, తెలంగాణ స్థానిక ఉద్యోగాలకు సంబంధించిన అంశమని ఆవేదనని వ్యక్తం చేసింద్రు. దీంతో ప్రభుత్వానికి కొంత కనువిప్పు కలిగినట్టయ్యింది.

1953లో నాటి ప్రధాని జవహార్‌లాల్ నెహ్రూ మాట్లాడుతూ "విశాలాంధ్ర ప్రతిపాదన వెనక దురాక్రమణ పూరిత సామ్రాజ్యతత్వం దాగి ఉన్నదని" వాఖ్యానించిండు.

సీమాంధ్రులు కృష్ణా, గోదావరి నీళ్ళను ఆంధ్రకు తరలించుకపోయే ఎత్తుగడలు ఏస్తరు. అయిన తెలంగాణలో ఏముందని ప్రచారం చేస్తరు. సింగరేణి నుంచి బొగ్గు, వరంగల్, ఆదిలాబాద్ జిల్లాల నుంచి టేకును తరలించుకపోతరు. అయినా తెలంగాణలో ఏముందని ప్రచారం చేస్తరు. ప్రపంచంలోనే అత్యంత ధనికుడు మీర్ ఉస్మాన్ అలీఖాన్ అని తెలిసినా ఇక్కడ ఏమి లేదని చెప్పుకు తిరిగే నీచ నికృష్టమైన జాతి ఆంధ్రులది. నిజాన్ని దాసి అబద్దాన్ని అందంగా పొదగడం కోసం ఎంతకైన తెగించే దుర్మార్గమైన జాతి ఆంధ్రులదనే భావన తెలంగాణ ప్రజలకు కలిగేలా చేసింది సీమాంధ్రుల ప్రవర్తన. క్రమంగ తెలంగాణ వనరుల మీద తెలంగాణ ప్రజలకు హక్కులు సన్నగిల్లినయ్. అధికారం నామమాత్రం అయ్యింది. 1952లోనే ప్రత్యేక ఆంధ్ర రాష్ట్రాన్ని కోరుకొని సాధించుకున్న ఆంధ్రులకు తెలంగాణ ఉద్యమం మాత్రం వేర్పాటు ఉద్యమంగ కనిపిస్తది.

1969 తెలంగాణ ఉద్యమం

1952 నుంచి 'గైర్‌ముల్కీ గోబ్యాక్' అంటూ విద్యార్థులు పోరాటం చేస్తూనే, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం వైస్‌ఛాన్స్‌లర్‌గ ఆంధ్ర ప్రాంతానికి చెందినవాళ్ళను నియమించవద్దని ఆందోళన చేసింద్రు. అయినప్పటికి 1957లో ఆంధ్రకు చెందిన డా॥ డి.ఎస్.రెడ్డిని వి.సి.గా నియమించింద్రు. విద్యార్థులు ఎన్నిసార్లు పట్టుపట్టిన ప్రభుత్వం అతనినే కొనసాగించింది. 1967లో ముఖ్యమంత్రికి, వైస్‌ఛాన్స్‌లర్‌కు మధ్య వ్యవహారం కుదరక వి.సి. పదవికాలాన్ని ఐదు సంవత్సరాల నుంచి మూడు సంవత్సరాలకు తగ్గించి డి.ఎస్.రెడ్డిని తొలగించిండు. డా॥ నర్సింహ్మారావును వి.సి.గా నియమించిండు. విశ్వవిద్యాలయాలలో రాజకీయ నాయకుల జోక్యం తగదని విద్యార్థులు జైపాల్‌రెడ్డి నాయకత్వంలో ముఖ్యమంత్రికి వినతిపత్రం సమర్పించింద్రు. ఈ సమయంలో కోర్టుకు వెళ్లిన డి.ఎస్.రెడ్డి తనకు అనుకూలంగ తీర్పుతెచ్చుకొని వి.సి. పదవిలో కొనసాగిండు. 1968 తర్వాత జైపాల్‌రెడ్డి ముఖ్యమంత్రికి అనుకూలంగ మారి సమైక్యవాదిగ తయారయ్యిండు.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో తెలంగాణకు జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని ప్రభుత్వం దృష్టికి తీసుకపోవడం కోసం 1968 డిసెంబర్ 6న హైద్రాబాద్ వివేకవర్ధిని కళాశాల నుండి

పెద్ద ఊరేగింపును మొదలు పెట్టింద్రు. పోలీసులు ఊరేగింపు మీద లాఠీచార్జ్ చేసి విద్యార్థులను దారుణంగ కొట్టింద్రు. విద్యార్థులు గాయపడ్డరన్న విషయం మిగతా జిల్లాలలోని విద్యార్థులకు తెలిసింది. క్రమంగ ఉద్యమం 1969 ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమంగ రూపుదాల్చింది. దీన్ని వ్యతిరేకించిన కాంగ్రేసు, కమ్యునిస్టు నాయకులు సంయుక్తంగ ఏర్పాటు చేసిన సమావేశాన్ని అడ్డుకున్న విద్యార్థుల మీద కాల్పులు జరిపిండు నాటి ముఖ్యమంత్రి కాసు బ్రహ్మానంద రెడ్డి. 400 మంది విద్యార్థుల్ని బలితీసుకుండు. తెలంగాణలో నెత్తురుటేరులు పారించిండు. దీంతో ఉద్యమం తీవ్రరూపం దాల్చింది.

1969 జనవరి 5న పాల్వంచ థర్మల్ పవర్‌స్టేషన్‌లో అగ్గి రాజుకుంది. ఆంధ్ర ఉద్యోగులను వెనకకు పంపాలని ఖమ్మం గాంధీచౌక్‌లో బి.ఎ. చదువుతున్న రవీంద్రనాథ్ నిరాహార దీక్ష చేపట్టిండు. విద్యార్థి సంఘాలు మద్దతు పలికి ఖమ్మంలో బ్యాంకులు, బస్సుల మీద దాడులు చేసింద్రు. తెలంగాణ రక్షణ సమితిని స్థాపించి తెలంగాణలోని నిరుద్యోగులకు అవకాశం కల్పించాలని డిమాండ్ చేసింద్రు. నిజాంబాద్‌లో విద్యార్థులు కాలేజ్‌లు, స్కూళ్ళు బంజేసి 'నాన్‌ముల్కీ గోబ్యాక్' అంటూ నినాదాలు చేసింద్రు. ఖమ్మంలో తెలంగాణ వార్తల్ని వక్రీకరించి రాసిన ఆంధ్ర పత్రికలను తగలబెట్టింద్రు.

పెద్దమనుషుల ఒప్పందాన్ని తుంగల తొక్కి, తెలంగాణ రక్షణలను నాశనం చేస్తున్న ప్రభుత్వం మీద నిరసన వ్యక్తం చేస్తూ ఉస్మానియా విద్యార్థులు జనవరి 13న 'తెలంగాణ విద్యార్థుల కార్యాచరణ సమితి'ని ఏర్పాటు చేసి ఉద్యమంలోకి వచ్చింద్రు. మెడికల్ విద్యార్థి అయిన మల్లిఖార్జున్‌ను సమితి ప్రధాన కార్యదర్శిగ ఎన్నుకున్నరు. తెలంగాణ శాసనసభ్యులు రాజీనామ చేయాలని, నిధుల దుర్వినియోగం మీద విచారణ జరిపించాలని డిమాండ్ చేసింద్రు. ప్రత్యేక తెలంగాణే లక్ష్యగ విద్యార్థులు త్యాగాలకు సిద్ధం కావాలని పిలుపునిచ్చింద్రు. అదేరోజు హైద్రాబాద్‌లోని ప్రముఖులు కొందరు సమావేశమై ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు కాటం లక్ష్మీనారాయణ అధ్యక్షులుగా 'తెలంగాణ పరిరక్షణల కమిటి'ని ఏర్పాటు చేసింద్రు. సభ్యులుగ సోషలిస్టు పార్టీ నుంచి మహదేవ్‌సింగ్, మజ్లీస్‌పార్టీ నుంచి సలావుద్దిన్ ఓవైసి, కార్పోరేటర్ పద్మనాభన్, రఘువీర్‌రావు, మాధవరావు, జాఫర్ హుస్సేన్ మరికొందరు ఉన్నారు. వీళ్ళందరు తమ కమిటీ పక్షాన విద్యార్థులు చేపట్టిన ఆందోళనకు తమ సంపూర్ణ మద్దతును ప్రకటించింద్రు. ఈలోగ విద్యార్థులు 'సేఫ్‌గార్డులు' సపరేటిస్ట్‌లనే రెండు వర్గాలుగ చీలిపోయింద్రు.

తెలంగాణ సంఘాలు - సభలు

జలగం వెంగళరావు 1975 ఏప్రిల్ 12-19వరకు వారం రోజుల పాటు హైద్రాబాద్ ఎల్.బి. స్టేడియంలో ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలను ఘనంగ జరిపిండు. విద్యాశాఖ మంత్రిగ ఉన్న మండలి వెంకట కృష్ణారావుకు ఈ బాధ్యతలు అప్పజెప్పిండు. ఈ సభల నిర్వహణలో కోట్ల రూపాయల అవినీతి జరిగినట్టు ఆ తర్వాత బయటపడింది. తెలంగాణ నాయకుడు టి. అంజయ్య ముఖ్యమంత్రిగ ఉన్నప్పుడు రెండవ ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలను కౌలాలంపూర్‌లో నిర్వహించింద్రు.

తెలంగాణ ప్రజాసమితి 1987లో మళ్ళీ ఆవిర్భవించింది. వరంగల్‌కు చెందిన భూపతి కృష్ణమూర్తి అధ్యక్షుడిగా తిరిగి పనిని ప్రారంభించింది.

1990లో ముఖ్యమంత్రి పదవికి చెన్నారెడ్డి రాజీనామ చేయడంతో నేదురుమల్లి జనార్ధన్ రెడ్డి ముఖ్యమంత్రి అయ్యిండు. ఈయన కాలంలోనే మూడవ ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు మారిషస్‌లో జరిగినయ్. ఎప్పుడు తెలంగాణ వాదం పుంజుకునే పరిస్థితి ఉంటే అప్పుడు తెలుగు పేరుతోని సభలు, సమావేశాలు ముమ్మరంగ జరిగినయి. ఆ సభల కోసం తెలంగాణ కవులు, రచయితలు కూడ వెంపర్లాడిన సందర్భాలు ఉన్నయి.

1992లో జరిగిన విద్యార్థుల ఉద్యమం మరోసారి తెలంగాణ వాదాన్ని బలంగ తెరమీదికి తెచ్చింది. కాలేజ్ సీట్లలో 85శాతం తెలంగాణకు మిగిలిన 15శాతం ఓపన్ కోటా అయితే వలసాంధ్ర పాలకులు ఆ 15 శాతాన్ని స్థానికేతరులకు రిజర్వు చేసింద్రు. ఈ విషయం మీద విద్యార్థులు జరిపిన సభకు జార్జిఫెర్నాండెజ్, మేథాపాట్కర్‌లు వచ్చి విద్యార్థి ఉద్యమానికి మద్దతు పలికింద్రు.

1997 ఆగస్టు 14, 15 తేదీలలో ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ సార్, కేశవరావు జాదవ్, వి. ప్రకాశ్, రాపోలు ఆనందభాస్కర్ లాంటివాళ్ళు మరికొందరితో కలిసి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో సమావేశం ఏర్పాటుచేసుకొని తెలంగాణ అంశాన్ని చర్చించింద్రు. విద్యార్థులు, మేథావుల్లో వచ్చిన కదలికతో అదేరోజు తెలంగాణ ఐక్యవేదికను ఏర్పాటు చేసింద్రు.

ఎన్.టి. రామారావు మూడవసారి ముఖ్యమంత్రి అయినప్పుడు జైళ్ళశాఖ మంత్రిగ పనిచేసిన టి. ఇంద్రారెడ్డి 1997లో జై తెలంగాణ పార్టిని స్థాపించిండు.

చంద్రబాబు కేంద్రంలో దేవెగౌడతో కలిసి చక్రం తిప్పుతున్నప్పుడు లక్ష్మిపార్వతి పార్టీలో ఉన్న ఇంద్రారెడ్డి తెలంగాణ ఆకాంక్షను గుర్తించిండు. తెలంగాణ విజయ యాత్రలు చేసిండు. ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ లాంటి తెలంగాణ పెద్దతులు ఇంద్రారెడ్డికి మద్దతునిచ్చింద్రు. ఇంద్రారెడ్డి జైతెలంగాణ పార్టీకి అధక్షుడిగ ప్రకటించుకొని ఏకపక్ష నిర్ణయాలు తీసుకోవడం వల్ల ప్రజలు ఆ పార్టీకి దూరమైంద్రు. అనతి కాలంలోనే వై.యస్.ని మించిన మొనగాడు లేడని తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన వై.యస్.తోనే సాధ్యమైతదని జై తెలంగాణ పార్టీని కాంగ్రేసులో కలిపిండు. సీమాంధ్రుల కాళ్ళుగడిగి దండం పెట్టిండు. ఆ తర్వాత రోడ్డు యాక్సిడెంట్‌లో చనిపోయిండు.

1984 ఎన్నికలలో జనసంఘ్ పేరు మారి భారతీయ జనతా పార్టీగ అవతరించింది. జనసంఘ్ నేత అటల్‌బిహారీ వాజపాయ్ హైద్రాబాద్ ప్రత్యేక రాష్ట్రంతో పాటు చిన్న రాష్ట్రాల ఏర్పాటును సమర్థించిండు. అలాంటిది భారతీయ జనతా పార్టీ 2004 వరకు తెలంగాణ అంశాన్ని పలకరించింది లేదు. బి.జె.పి.లో తెలంగాణ వాదాన్ని బలపర్చిన నాయకుడు కేవలం సి.హెచ్. విద్యాసాగర్ రావు మాత్రమే. 1997లో బి.జె.పి తెలంగాణకు అనుకూలమని ప్రకటించి 1998 మార్చిలో జరిగిన లోక్‌సభ ఎన్నికలలో విజయం సాధించింది. లోక్‌సభ స్పీకర్‌గ టి.డి.పికి చెందిన జి.యం.సి బాలయోగి ఎన్నికైండు. 1999లో లోక్‌సభకు, శాసనసభకు ఒకేసారి ఎన్నికలు జరిగినయ్. కేంద్రంలో మళ్ళీ బి.జే.పి గెలిచింది. ముఖ్యమంత్రి అయిన చంద్రబాబు వాజ్‌పాయ్ ప్రభుత్వానికి మద్దతిచ్చిండు. చంద్రబాబుని పక్కన పెట్టుకొని తెలంగాణ ఇవ్వడం సాధ్యమయ్యే పని కాదు కాబట్టి బి.జే.పి. తెలంగాణ మినహా ఉత్తరాంచల్, జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌ఘడ్ అనే మూడు రాష్ట్రాలను నవంబర్ 2000 సంవత్సరంలో ఏర్పాటు చేసింది.

2000 సంవత్సరం ఆగస్టులో సోనియాగాంధి హైద్రాబాద్‌కు వచ్చినప్పుడు జయశంకర్ సార్ కాంగ్రేసు నాయకులను కలిసి తెలంగాణ విషయంలో సోనియాగాంధికి విన్నవించాలని కోరిండు. చంద్రబాబు మీద కోపంతో ఉన్న వై.యస్. వెంటనే చిన్నారెడ్డిని ఉసిగొల్పిండు. 38 మంది కాంగ్రేసు శాసనసభ్యులు సంతకాలు చేసిన ఉత్తరాన్ని సోనియాగాంధికి ఇచ్చింద్రు. ఆ సందర్భంలో ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ సార్ సోనియాతో మాట్లాడినప్పుడు తెలంగాణ విషయం నా మదిలో ఉందని చెప్పింది.

కాంగ్రేసు నాయకుడు చిన్నారెడ్డి 1999లో తెలంగాణ ప్రాంతీయ కాంగ్రేసు కమిటిని ఏర్పాటు చేసిండు. తెలంగాణ చిత్రపటంతో కూడిన కాంగ్రేసు జెండ పట్టుకొని సమైక్య రాష్ట్రంలో తెలంగాణకు జరుగుతున్న అన్యాయం మీద గొంతెత్తిండు. ప్రజల్లో

కేసీఆర్ దీక్ష - అరెస్టు

సిద్దిపేట మండలం చింతమడకలో పుట్టిన పులిబిడ్డ, తెలంగాణ ఉద్యమ రథసారథి కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్‌రావు మెదక్ జిల్లా సిద్దిపేట దగ్గర్లోని రంగధాంపల్లిలో దీక్ష చేపట్టాలని నిర్ణయించిండు. 2009 నవంబర్ 29న దీక్షకు దిగుతున్నట్టు ప్రకటించిండు. 2009 నవంబర్ 26న కేసీఆర్ హైద్రాబాద్ నుంచి కరీంనగర్ బయలు దేరిండు. ఎక్కడ ఆగకుండ సక్కగ కరీంనగర్‌కు పోయి అక్కడ్నే మూడు రోజులుండు.

1985 నుంచి 2004 వరకు ఆరుసార్లు శాసనసభ్యునిగ ఎన్నికైన ప్రజానాయకుడు ప్రాణత్యాగానికి సిద్ధపడుతున్నట్టు, తెలంగాణ పల్లెపల్లెకు వ్యాపించింది. తెలంగాణ కోసం కేసీఆర్ సచ్చిపోతందుకు తయారైతుండని గ్రామీణ ప్రజలు ఆవేదనకు లోనై సీమాంధ్ర ప్రభుత్వాన్ని, నాయకులను దుమ్మెత్తి పోసింద్రు. జనం సిద్దిపేట బాటబట్టింద్రు. పోలీసులు అరెస్టులు మొదలు పెట్టింద్రు. సిద్దిపేట వైపు వెళ్ళే విద్యార్థులను, ప్రజలను పోలీసులు వెనకకు పంపుతుంద్రు. ఎన్ని ఆటంకాలు ఎదురైన వేలాదిమంది కార్యకర్తలు సిద్దిపేటకు చేరింద్రు. సిద్దిపేటలో ప్రజలు, పోలీసులు, నాయకులు రణభూమిల నిలబడ్డట్టు నిలబడ్డరు. ఇప్పుడో, ఇంక జరసేపటికో మౌనయుద్ధం మొదలైతదని అందరు ఆసక్తిగ ఉన్నరు. దేనికైన సరే ఎంతటి త్యాగానికైన ఎనకాడేది లేదని నిర్ణయించుకున్నరు. హరీశ్‌రావు నాయకత్వంలో ఐదారు రోజుల నుంచి దీక్షాస్థలం అంటిపెట్టుకొని తిరుగుతున్నరు. ప్రాణంపోయినా దీక్షాస్థలిని వదిలేది లేదని ప్రతిజ్ఞ చేసింద్రు. రంగదాంపల్లి సర్పంచ్ కనకయ్య కార్యకర్తలకు అన్ని ఏర్పాట్లు చేసిండు. వసతులను దగ్గరుండి చూసుకుండు.

అయితే కరీంనగర్ నుంచి కేసీఆర్ దీక్షాస్థలికి చేరకముందే నవంబర్ 28నాడే అరెస్టు చేయాలని పోలీసులు పథక రచన చేసింద్రు. ఎట్టి పరిస్థితిలోను పోలీసుల అరెస్టు వ్యూహాన్ని ఛేదించడమే లక్ష్యంగ కేటీఆర్ తనపనిలో నిమగ్నమై ఉన్నడు. కేసీఆర్‌తో పాటు ప్రొఫెసర్ జయశంకర్‌సార్, కెప్టెన్ లక్ష్మీకాంతరావు, నాయిని నర్సింహ్మారెడ్డి, విజయరామారావు ఇంకా కొందరు ఉన్నరు. వీళ్ళతోనే కలిసి శనివారం రాత్రి భోజనం చేసిండు. బయట జరిగే పరిస్థితులను ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకుంటనే ఉన్నరు. అయితే ఈ అర్ధరాత్రికే కేసీఆర్ సిద్దిపేటకు పోతున్నటు ప్రచారం జరగడంతో

ఆ రాత్రి 12గం॥ల సమయానికి పోలీసుల సంఖ్య పెరిగింది. వాళ్ళ హడావిడి కూడ పెరిగింది. డి.జి.పి రవిశంకర్ అయ్యన్నార్, ఎస్.పి., డి.ఎస్.పి ఉత్తర తెలంగాణ భవన్‌కు చేరుకుంఁడ్రు. కేసీఆర్‌ని అరెస్టు చేస్తరని భావించిన కార్యకర్తలు పెద్దపెట్టున నినాదాలు చేసింఁడ్రు. మహిళలైతే కారం పోట్లాలు వెదజల్లింఁడ్రు. కార్యకర్తలు చావడానికే కాదు చంపడానికి సిద్ధమన్నరు. ఈ గొడవను విన్న కేసీఆర్ తన గదిలోంచి బయటికి వచ్చిండు. సహచరులను లేపిండు. "ఎందుకీ పోలీసులు ఆగమాగం జేత్తాండ్లు" అసలు సంగతేందో చూడమని కేటీఆర్‌ని చూసి అనంగనే కేటీఆర్ బయటికి వచ్చిండు. "ఇంతమంది పోలీసులు ఎందుకొచ్చింఁడ్రు. ఇక్కడేమన్న బందిపోటు దొంగలున్నరా" అని ప్రశ్నించడంతో పోలీసులు తోక ముడిచింఁడ్రు. ఆ రాత్రి అరెస్టు ప్రయత్నాన్ని విరమించింఁడ్రు.

ఆదివారం పొద్దున్నే బయటికి వచ్చిన కేసీఆర్‌కు మహిళలు మంగళహారతులిచ్చి వీరతిలకం దిద్దింఁడ్రు. 7గంటలకే తయారై మీడియా ముందుకొచ్చిండు. "ఎన్ని ఆటంకాలు ఎదురైన దీక్ష ఆగదు ఎక్కడ అరెస్టు చేస్తే, అక్కడ్నే దీక్ష మొదలు పెడతనని ఖరాకండిగ చెప్పిండు. తెలంగాణ ప్రజల ఆకాంక్షని ప్రజాస్వామ్యయుతంగ నెరవేర్చడానికి ఇదే మంచి సమయమని, ప్రజలు అప్రమత్తంగ ఉండాలని" అన్నడు.

అంతేకాకుండ "తెలంగాణ ఏర్పాటు విషయంలో సోనియాగాంధి చొరవ చూపాలని, ముఖ్యమంత్రి రోశయ్య ఢిల్లి పెద్దల్ని ఒప్పించి తీరాలని" కేసీఆర్ డిమాండ్ చేసిండు.

ఇంతలో సీమాంధ్ర పాలకుల వ్యూహాలకు అనుగుణంగ పోలీసుల కదలికలు మొదలైనయి. పోలీసులు అనేక ఉపాయాలతో ఉత్తర తెలంగాణ భవన్ వైపుకు దూసుకొచ్చే ప్రయత్నం చేసింఁడ్రు. భవన్ దగ్గర టి.ఆర్.ఎస్. కార్యకర్తలు, ఉద్యమకారులు కేటీఆర్ ఆధ్వర్యంలో ఎంతకైన తెగించి కొట్లాడడానికి సిద్ధపడ్డ జనం సైనికుల్లా నిలబడ్డరు. వేలాది మంది కార్యకర్తల్ని, జనం ఆవేశాన్ని గమనించిన పోలీసులు వాళ్ళ వ్యూహం ఫలించే అవకాశం కానరాకపోవడం వలన నిశ్చేష్టులై నిలబడ్డరు.

సరిగ్గ ఉదయం ఎనిమిది గంటల ప్రాంతంలో కేసీఆర్ కరీంనగర్ నుంచి సిద్దిపేటకు బయలుదేరిండు. అంతలోనే కొంపలు మునిగిపోయినట్టు ఉరుకొచ్చిన పోలీసులు బద్రత కారాణాలరిత్య కేసీఆర్‌ని స్వంత కారులో కాకుండ వాళ్ళు తెచ్చిన బుల్లెట్‌ప్రూఫ్ టాటాసుమోలో ఎక్కాలని చెప్పింఁడ్రు. సీమాంధ్ర పాలకుల కుయుక్తులు, పోలీసుల కపటనాటకం తెలిసినప్పటికి, కేసీఆర్ సరేనని పోలీసువాహనంలో ముందు

రెండు నాల్కల సీమాంధ్ర నాయకులు

డిసెంబర్ 9న తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు ప్రక్రియ ప్రారంభిస్తమని చిదంబరం ప్రకటించడంతో జనమంత సంబరాలల్ల మునిగింద్రు. ఆనందం 24 గంటలు కాకముందే ఆవిరైపోయింది. తెలంగాణ ప్రకటన విషయాన్ని జీర్ణించుకోలేని సీమాంధ్ర నాయకులు మీడియా ఒక్కసారిగ బగ్గుమన్నరు. సోనియా గాంధి అర్ధరాత్రి తెలుగుజాతిని రెండు ముక్కలు చేసిందని గొంతు చించుకుంద్రు. సీమాంధ్రలో జనం ప్రశాంతంగ ఉంటే ఛానళ్ళు ఉద్యమాన్ని నడిపినయి. ఏ టీవి చూసిన మంటలు మండుతున్నయ్. హైద్రాబాద్ వక్ఫ్‌బోర్డు భూముల మింగి కుసున్న లగడపాటి రాజగోపాల్ చెంగబింగ ఎగిరిండు. పోలీసులే మనుషుల్ని తీసుకొచ్చి బస్సు అద్దాలు దగ్గరుండి పలగొట్టించింద్రు. విద్యార్థులను బలవంతంగ తీసుకొచ్చి రోడ్ల మీదేసింద్రు. సమయానికి సీమాంధ్ర క్లిప్పింగులు దొర్కక తెలంగాణ ఉద్యమ క్లిప్పుంగులను అటీటు చేసి వాడుకున్న దృశ్యాలు అనేకం సీమాంధ్ర సమైక్య ఉద్యమంలో కనిపించినయి. జర్నలిజం విలువల్ని, ప్రజాస్వామ్య పద్దతుల్ని సర్వనాశనం చేసి, రాజ్యాంగవిరుద్ధమైన కార్యక్రమాలతో సీమాంధ్రనాయకులు పీకతెగిన మేకలెక్క మొత్తుకుంద్రు.

పార్టీలకు అతీతంగ అందరు ఒక్కటయ్యింద్రు. డిసెంబర్ 10న రాజీనామ నాటకానికి తెరలేపింద్రు. రిహార్సల్ అవసరం లేని పాత్రలు కాబట్టి ఎవరి డైలాగ్‌లు వాళ్ళు చెప్పింద్రు. ఇంతలోనే చంద్రబాబు మాటమార్చి రెండు నాల్కలు బయటికి సూపిచ్చిండు. రెండుకండ్ల సిద్దాంతాన్ని నెత్తికెత్తుకుండు. డిసెంబర్ 15న టి.డి.పి పార్లమెంట్ సభ్యులు సమైక్యాంధ్ర ప్లకార్డులు పట్టుకుంద్రు. జగన్ కూడ వాళ్ళ సరసన చేరిండు. అదేరోజు లగడపాటి విజయవాడలో దీక్షకు కుసుండు. సమైక్యాంధ్ర హీరోవి నువ్వేనని నన్నపనేని రాజకుమారి స్లోమోషన్‌లో ముద్దు పెట్టింది. దొంగ దీక్షదారి లగడపాటిని పోలీసులు అరెస్టు చేస్తరని ఆడ మాయమై ఉరుకొచ్చి హైద్రబాద్ నిమ్స్‌ల తేలిండు. రాయపాటి, కావూరి రాకాసి బల్లులైంద్రు. ఎక్కడేం దొర్కక ఏదో ఒకటి పట్టుకొని వొర్లుతనే ఉన్నరు. మొత్తానికి తిమ్మిని బమ్మి జేసింద్రు. కేంద్రంతో డిసెంబర్ 23న మరో ప్రకటన చేయించింద్రు. చిదంబరం "రాష్ట్ర అసెంబ్లీల తీర్మాణం చేసిన తర్వాతనే తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు ప్రక్రియ ప్రారంభిస్తమని" ఉల్టా ప్రకటన చేసిండు. తెలంగాణ పల్లెలు మల్లా రోడ్లమీదికి వచ్చినయ్. విశ్వవిద్యాలయాలు కోపంతో

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Pratyeka+Telangana+Udyamam+Pradhana+Ghattalu

* * *